

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍ

«Նայն եւ նրման Հօր եւ Ողբոյ
Հոգիդ անեղ եւ համազօյ.
Բրդխումըն Հօր անբնեմարտ
Առող յօղոյ աննառաքաւ.
Ի վերհասունն այսօր իջե՛ր՝
զՀոգիդ շնորհաց ֆոց արբուցե՛ր.
Արքա եւ մեզ օղորմութեամբ
Ի բաժակէդ իմաստութեան»:

(ՇՆՈՐՀԱԼԻ)

Քաղաքակրթութեան խոնարհագոյն աս-
տիճանին վրայ գտնուած ատեն իսկ մարդը
ունեցած է տարտամ և անորոշ գաղափար
մը հոգիի մասին: Հին Յոյները կը հաւա-
տային թէ հոգին մարդուն մէջ ամենէն
կարևոր մասն է որ թէև անտեսանելի՝ բայց
կենդանի է և գերբնական բնոյթ մը ունի:
Հին ժողովուրդներ ալ, եգիպտացիներ,
Բաբելացիներ և արևելեան հեռաւոր ժողո-
վուրդներ կը հաւատային հոգիի անմահու-
թեան: Սակայն, ժամանակի ընթացքին,
աստուածային յայտնութեամբ, Հոգիի մա-
տին մարդիկ ունեցան որոշ գաղափարներ:
Երբ կը բանանք Աստուածաշունչը, առաջին
իսկ էջին մէջ կը կարդանք «Հոգի Աստու-
ծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց» (Դննդ. Ա. 2):
«Հոգի քո սուրբ մի հաներ լինէն» (Սաղ.
Ծ): «Հոգի Տեառն վերացաւ ի Սաւուդայ»
(Ա. Թաղ. ԺԹ. 20), և այլն: Հրեաներուն
համար հոգին զօրութիւն մըն էր որ իրըն-
կարգէն ընտրեալ մարդոց կը տրուէր Աս-
տուծոյ կողմէ, և անոնք կը մարգարէա-

նային: Սակայն հոգիի իմացումը Քրիստո-
նէական Վարդապետութեան մէջ կը գտնէ
իր լրումը: Հոգին աստուածային շնորհ մը
և պարգև մըն է որ քրիստոնէին կը տրուի
մկրտութեամբ: Այսպէս Մաշեոցի մէջ կը
կարդանք «... եւ ընդունելով զՀոգի քո
սուրբ մարմին և անդամ եղիցի եկեղեցւոյ
քում սրբոյ»: (Տպ. Երուս., 1933, էջ 20):

Հայաստանեայց եկեղեցին Հոգեգա-
լուստը կը տօնէ Յարութենէն յիսուն օր
ետք կամ Համբարձումէն տասը օր ետք:
Յիսուսի տնօրինական հրաշագործութիւն-
ներէն, քարոզութիւններէն, Երուսաղէմ
յազթական մուտքէն մինչև Խաչելութիւնը,
Թաղումը և Յարութիւնը, տարօրինակ հո-
գեվիճակներէ կ'անցնէին աշակերտները.
յոյսի և յուսալքութեան վիճակներէ կ'ա-
ցուէին: Թէև Յարութեան հրաշալի իրո-
ղութիւնը տարակուսանքի ամենէն յետին
նշոյլն անգամ յստակացուցած էր անոնց
մտքերուն մէջ և ամէն բան պայծառ էր
անոնց այլևս՝ այսուհանդերձ, աշակերտ-
ները տակաւին չէին սկսած իրենց առաքե-
լական գործին: Կային անոնց մէջ այնպի-
սիներ որոնք կը վախճային նոյնիսկ իրենց
քրիստոնէութիւնը յայտարարելէ և կ'ապ-
րէին անշուշտ: Բայց ինչպէս խոնարհ դա-
սակարգէ մը ընտրուած աշակերտները, —
պարզ ձկնորսներ —, յանկարծակի փոփո-
խութեամբ մը կը դառնան անվեհեր քարո-
չիչներ և արհամարհելով մահը կը կենան
պողոտաներուն մէջտեղ և ամենուրեք ու
կը քարոզեն իրենց և ամենուն յարուցեալ
Փրկիչը: Ներքին այս կերպարանափոխու-
թիւնը հրաշքով մը կը բացատրուի որ տեղի
ունեցաւ վերնատան մէջ, ուր, ինչպէս կը
նկարագրէ Գործք Առաքելոցի հեղինակը,
Զատկէն յիսուն օրեր ետք առաքելները

Այս առնչութեամբ և բազմաթիւ նման կարիքներ դիմաւորելու հարկա-
դրանքով, տարիէ մը ի վեր Ս. Աթոռոյս Ս. Թարգմանչաց Վարժաբանի Տեսուչ՝
Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վրդ. Գաբրիկեան կը գտնուի Միացեալ Նահանգներ, իբրև Ս.
Աթոռոյ Նուիրակ, աշխատելով որ ճշմարիտ Հայերու սրտին նիւթականացած
շիթերովը անմար ֆնան Ս. Երուսաղէմի Տնօրինական Սրբավայրերու մէջ Հայց.
եկեղեցւոյ, Ս. Լուսաւորչի հաւատքին կանթեղները, որ չդադրի Ս. Աթոռոյս
Տպարանի մամուլը ճանչելէ, որ չդադրի Հայ մանկուոյն բերնին մէջ Մեսրոպ-
եան «Մեծասքանչ Բարբառը»:

Զ. Վ. Զ.

և այլք, իւզտեր կիններուն հետ, 120 հոգի հաւաքուած էին և կը յաւելու թէ ինչպէս սեղև յանկարծակի հնչելուն յերկնից՝ եկեալ իրրև սաստիկ հոգմոյ, և ելից զամենայն տունն յորում նստէին. և երեսցան նոցա բաժանեալ լեզուք իրրև ի հրոյ, և նստաւ իւրաքանչիւր ի վերայ նոցա: Եւ լցան ամենեքեան Հոգւով Սրբով, և սկսան խօսել յայլ լեզուս՝ որպէս և Հոգին տալը բարբառել նոցա» (Գործք, Բ. 2-4):

Միթէ առաքեալները տակաւին կը սպասէին ուրիշ հրաշքի մըն ալ որ զար գիրինք ամրապնդելու իրենց հաւատքին մէջ: Դուցէ յիշեցին անոնք իրենց վարդապետին խօսքը որ ոչ շատ ժամանակ առաջ, զարձեալ վերնատան մէջ կ'ըսէր իրենց սէլ թողից ձեզ որքս, զամ առ ձեզս: «Իսկ Միսիթարին, Հոգին Սուրբ, զոր առաքեցէ Հայր յանուն իմ, նա ուսուցէ ձեզ զամենայն, և յիշեցուցէ զամենայն զոր ինչ ասացի ձեզ» (Յովհ. ԺԴ. 26): Բնականաբար՝ պիտի վերադառնար և որք պիտի չձգէր իր սիրեցեալ աշակերտները որոնք երեք տարիներ շարունակ լսած էին իր խօսքերը և որոնք հիմա զարձեալ պէտք ունէին իրեն, երթալու համար մինչև ի ծագ աշխարհի», վասնզի, ինչպէս որ ըսած էր անոնց, մինչև յաւիտեան անոնց հետ պիտի ըլլար: Առաքեալները, լեցուած Իրմով, պիտի քարոզէին Հօր, Որդւոյ և Հոգւոյն անունով. հրաշքներ ալ պիտի գործէին: Ս. Հոգին կուգար ճիշդ այնտեղէն ուր մեկնած էր ինք: Պիտի զար Միսիթարիչ Ս. Հոգին առաքեալներուն վրայ, զանոնք լեցնելու պէս պէս շնորհներով և անոնք պիտի կարենային խօսիլ բոլոր լեզուները, քարոզելու համար նախ՝ մերձակայ երկրինքէն երուսաղէմ ու խտի եկող ամբոխներուն և յետոյ, առաքելական գործով մեկնելու համար օտար երկրներ: Դարձեալ Գործք Առաքելոցի մէջ կը կարդանք թէ ինչպէս առաքեալները համարձակօրէն կը քարոզէին ընդհանրապէս Տաճարի շրջափակին մէջ և թէ իրենց շուրջ խոնուած ժողովուրդը կը զարմանար Գալիլացի պարզ այս մարդոց գիտութեան: «Սքանչանային ամենեքեան զարմացեալք և ասէին ցրմեանս. զի՞նչ կամիցի այս լինել: Եւ կիսոցն ընդ խաղ արկեալ ասէին թէ քաղցուալից իցեն» (Գործք, Բ. 12-13):

Վերնատան այս հրաշքը որ իրրև սաստիկ հով մը եկու և ցնցեց ամբողջ տունը, և կրակէ լեզուներով իջաւ, խորհրդանշան մըն էր Ս. Հոգիին գորութեան միսիթարիչ ներկայութեան: Առաքեալներուն համար արտաքին նշան մըն էր ներքնապէս ամրանալու և կառչելու իրենց հաւատքին: Յիսուս իր մահուամբ և յարութեամբ անկեալ մարդը կը սրբէր իր սկզբնական մեղքէն, որգեգրելով զայն արքայութեան յաւիտեանական փառքին:

Հոգեզալստեան հրաշքով Բարելոնի լեզուներու խառնակութիւնը և անհասկացողութիւնը կը ներդաշնակուէր շնորհներու տուչութեամբ: Ոչ միայն առաքեալներուն վրայ իջաւ Ս. Հոգին, այլ եկեղեցւոյ հայրապետներուն, սուրբերուն ու մարտիրոսներուն, որոնք ճշմարտութեամբ և հոգիով երկրպագեցին Հօր Աստուծոյ համազոյակից և համապատու Ս. Հոգիին: Ս. Հոգին բոլոր ժամանակներու մէջ ալ գործած է Ս. Եկեղեցիին մէջ որ մարմինն է Քրիստոսի, իրրև կենսատու աղբիւր մը, ճառագայթելով բոլոր հաւատացեալներու հոգիներուն մէջ, հոն կաթնեցնելով քրիստոնէական առաքինութիւններու ամբողջութիւն մը, որոնցմով մարդիկ կրնան հասնիլ կատարելութեան և նմանիլ Աստուծոյ:

Մարդը իր առօրեայ կեանքով և մեղքերու տուրեալին մէջ կը կորսնցնէ իր անմեղութեան քաղցրութիւնը և կը դատապարտուի ներքին խռովքներու և մեղապարտ կեանքի մը: Մեղքը այն ատեն կ'ըլլայ արգելք մը ձգուած ընդմէջ մարդուն և իր Արարիչ Աստուծոյ, ներքին պայքարներէ այլևս պարտասած, պէտքը կը զգանք աստուածային յայտնութեան մը, որուն քաղցրութեան և սրբութեան մէջ սուգուած՝ կը սրբուինք խաթարիչ արգելքներէ և կը զգանք մեր էութեան վերընձիւղիլը նոր կեանքով մը և նոր սկիզբով մը: Այս է ահաւասիկ Ս. Հոգիին գործունէութիւնը եկեղեցւոյ և մեր անհատական կեանքերուն մէջ երբ երջանիկ օր մը կը զգանք թէ զարձակէտ մը կ'ունենայ մեր կեանքը և... վերստին կը ծնինք Ս. Հոգիով: Առանց Ս. Հոգիով վերստին ծնունդի մը դատապարտուած կ'ըլլանք անկանգնելիօրէն մեալու մեր մեղքերու ճախճախուտին մէջ անկարող լինելով սրբուելու և զարդարուելու

Անոր շնորհներովը։ Առանց Ս. Հոգիով զօրանալու, հակամետ ենք միշտ մեր կարողությունները զործածելու հար նպատակներու, որովհետև զոյսութիւն ունի նաև չար հոգի մը որ կ'առաջնորդէ մարդը յոռի նպատակներու, կ'աշխարհէ և կ'եղծէ, զմեզ հեռացնելով Աստուծմէ։

Երեսու խոստացած էր Իր աշակերտներուն զրկել Միսիթարիչը։ Ըսած էր անոնց. — «Սպասեցէք երեսուդէմ, պիտի զրկեմ ձեզ Ս. Հոգին, Ան պիտի սովորեցնէ ամէն բան . . . »։ Եւ ահա առիկ արտաքին նշանով մը կ'իջնէր Ան, համակ իմաստութիւն, շնորհ, ուրախութիւն։ Ս. Հոգիին առաքելներուն մէջ առատօրէն հեղման շնորհիւ էր որ անոնք կարող կ'ըլլային շարունակելու իրենց Տիրոջ գործը։ Ու Տէրը, նոյնիքն Աստուծոյ, — վասնզի Ս. Հոգին իբրև մէկ Անձը երրորդութեան, տարբեր անունով և կարողութիւնով նոյնն է բնութեամբ Հօր Աստուծոյ — մինչև յաւիտեան պիտի ըլլայ բոլոր անոնց հետ՝ որոնք կը հաւատան Իրեն, կը ջանան և կը նիւթեն Իր թաղաւորութեան հաստատման համար այս աշխարհի մէջ սրնով և խաղաղութեամբ։

Միթէ չկա՞ն տակաւին մարդեր, զիտութեան և յառաջդիմութեան այս զարուն մէջ որոնք կասկածով և երկմտութեամբ դիտեն շնորհի և իմաստութեան Հոգին, և չփոխադրէ զաղաւթը կոչին ճշմարիտ Աստուծոյ սիրոյն հրաւերը։ Ծառ են անոնք և իրենց անփութութեան մէջ կարծրացած, նման Սերմնացանի առակի գետինին . . . : Թաղանջական է Պետրոս Առաքելի քարոզը խաժամուժ ամբօխին առջև երբ կ'ըսէ «Արք Իսրայելացիք, այս ձեզ յայտնի լիցի . . . » և կը մէջբերէ ԅովել մարգարէին յայտնութիւնը . . . «Կ'երջին օրերուն Իմ Հոգիէս պիտի թափեմ ձեր բոլոր տղոց և աղջիկներուն վրայ, և ձեր տղաքներն ու աղջիկները պիտի մարգարէանան, ձեր երիտասարդները ճեսիլիցներ պիտի ունենան, և ձեր ձեռքերը երազներ պիտի տեսնեն . . . »։ Մարգարէին յայտնութենէն ութ հարիւր տարիներ ետք, ահա առիկ տեսիլք էր Երեսուդէմի առաջնային խաղաղ օգին մէջ. վերնատան վրայ, օստտիկ հովի մը և որոտումի մը մէջէն հանդիսաւորապէս կ'իջնէր Ս. Հոգին օժտելու առաքելները։

Հրապարակներուն վրայ համարձակօրէն

քարոզող մարդերը զինովներ չէին, ինչպէս ժողովուրդը կը կարծէր. օրուան սերտորդ ժամն էր տակաւին ու չէին կրնար ամէնքը մէկանց զինովներ ըլլալ։ Ինչպիսի՞ լեզուներով, իմաստութեամբ, շնորհով, քաջութեամբ կը խօսէին անոնք, ունկնդիրներու հոգիները լեցնելով երանութեամբ, անոնց մտքերուն տալով քրիստոնէական առաքելութեանց և վսեմ ճշմարտութեանց խոյանքը։

Եթէ մարդը կենսաբանօրէն սնունդով կ'աճի և կը զարգանայ մարմնապէս, հոգիին սնունդը միւս կողմէ երկնատուր շնորհն է, աստուածային պարգևը՝ որով կարող կ'ըլլան հաղորդակցիլ Արարիչ և արարած։ Երբ կը մերժենք մարմնական սնունդը կը զատապարտուինք մահուան։ Երբ կ'ուրանանք և կը մերժենք հոգեկան սնունդը դարձեալ զատապարտած կ'ըլլանք ինքզինքնիս բարոյական մահուան, աստեանական և հանգիստ չունի կեանքին մէջ։

Տեսիլք էր և հրաշք վերնատան մէջ առաջնային խաղաղ օգով . . . :

Քրիստոնէութեան սկիզբէն ի վեր այդ տեսիլքն է որ լեցուցած է մեր աշխարհին հաւատացեալ ժողովուրդին սիրտը, բանալով անոր միտքը քրիստոնեայ խաչալին, Ս. Հոգիին շնորհին։ Տեսիլք մըն էր Ս. Հոգին և յարացոյց՝ ճշմարիտ կեանքի, մեր սուրբ Հայրապետներուն աշխատանքներուն առաջ։ Վասնզի Ս. Հոգին կենդանի է միշտ և կենդանացուցիչ, շարժուն է և շարժիչ։ Այդ տեսիլքին սեւեռաբիր տպւորած ենք զարեբով։ Ինչպիսի՞ Ծնորհալիներու, Տաթևացիներու, Նարեկացիներու ծնունդ տուած է ան։ Բոլոր անոնք հաւատարիմ մնացած են Տիրոջ խօսքին որ կ'ըսէ «Հոգին է կենդանարար, մարմին ինչ ոչ օգնէ» (Յովհ. Զ. 64)։

Մեր ալ աղերսանքը թող ըլլայ շնորհաց Հոգիին մեր մէջ հեղումը, անով լեցուած՝ կարենալ ապրելու համար ճշմարիտ քրիստոնեային կեանքով։ Մեր ալ աղօթքը թող ըլլայ մեր երանելի հայրապետներու նման,

«Արք եւ մեզ ողորմութեամբ
Ի բաժակեդ իմաստութեան»։

ԶԱԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ Զ.